

Cyrano z Bergeracu jako balet

Výjimečný choreograf přichází s taneční připomínkou cti

Filip Veverka slavil úspěchy v českých i zahraničních profesionálních souborech jako sólový tanečník těch nejvyšších kvalit. Za své umění byl oceněn Cenou Thálie a měl také to štěstí, že spolupracoval s choreografy světových jmen, Yourim Vámošem, Angelinem Preljocajem, Jiřím Kyliánem či Jurijem Grigorovičem. Po ukončení taneční kariéry se stal baletním mistrem a choreografem. V Čechách vytvořil baletní představení *Manon* a pro Tyrolské divadlo Landestheater v Innsbrucku *Cyrana z Bergeracu*. Do Liberce se vrací po dlouhých deseti letech, kdy zde působil jako hostující sólista a asistent choreografie. S vedením baletu se dohodl na novém uvedení své choreografie *Cyrano z Bergeracu* podle hry Edmonda Rostanda. Známe nespočet divadelních, filmových a muzikálových zpracování díla po celém světě, ale jen málo baletních tvůrců se odvážilo převést slova v pohyb. (Roland Petit 1959, David Bintley 1991, 2007, Anna Vity 2013). Hrdinský příběh plný taneční poezie, volně inspirovaný skutečnou osobou francouzského spisovatele Hectora-Saviniena de Cyrano, uvede liberecký baletní soubor v české baletní premiéře 8. března.

Filipe, jak se zdá, liberecké publikum má jedinečnou příležitost seznámit se s pravděpodobně nejmladší taneční verzí Cyrana na světě. Za tím stojí z velké části Vaše rozhodnutí věnovat se choreografii.

Stát se choreografem jsem původně neměl v plánu. Po taneční kariéře jsem začal pracovat jako baletní mistr. Ale do Ostravy mi tenkrát zavolał Jiří Pokorný z Plzně a nabídl mi možnost vytvořit pro divadlo J. K. Tyla celovečerní balet *Manon*. Byla to výzva, na kterou jsem bezmyšlenkovitě kývl. Moje první velká choreografická zkušenost a zároveň impuls, za který jsem dodnes Jiřímu vděčný.

Jak se změnil Váš pohled na tvůrčí proces od doby, kdy jste přešel z pozice interpreta do pozice choreografa?

Zásadní rozdíl je v tom, že člověk stojí na druhé straně. Najednou si uvědomíte spoustu věcí, které jste předtím z pohledu tanečníka nevnímal. Jako interpret následujete pokyny baletních mistrů a choreografů a i přes obrovskou fyzickou i psychickou náročnost práce je to pozice snazší. Když se pak stanete tím, kdo směřuje a motivuje lidi, zjistíte, že je to o dost obtížnější.

Jak ovlivnilo cestování a setkávání se s různými umělci po světě Vaši tvorbu?

Nejvíce mě ovlivnily čtyři roky v Düsseldorfu u Youriho Vámoše. Specializoval se na dějové balety, kde mělo všechno smysl a tancem vyprávěl příběhy s originalitou jemu vlastní. Když potom skončil na pozici šéfa baletu, pomáhal jsem mu jeho díla nastudovat s různými soubory ve světě. Byla to zkušenost, ze které stále vycházím. Moc se mi líbí, když vyprávím příběh. To on mě inspiroval tím, jak pracuje s režii dějových baletů.

Jak vznikla myšlenka převést Cyrana z Bergeracu do taneční podoby?

Pracoval jsem právě s baletním souborem v Innsbrucku. Od tamějšího šéfa přišla nabídka, protože věděl, že chci tvořit dějové balety. Měl jsem volné pole působnosti a vybíral ze

spousty nápadů. Během bádání na mě vypadl starý program *Cyrana*, kterého jsem viděl před lety v činoherním podání v Národním divadle. Začal jsem si děj vybavovat a přišlo mi, že je to působivý příběh vhodný k baletnímu zpracování. Svěřil jsem se Yourimu se svým plánem a on si vzpomněl, že ho chtěl kdysi také uvádět a tím mě utvrdil, že je to správná volba.

Měl jste možnost vidět některou z tanečních adaptací Cyrana ve světě?

Viděl jsem v roce 2013 zpracování Anny Vity v divadle ve Würzburgu. Už si ho přesně nepamatuju. Snažil jsem se ho před vlastní tvorbou vytěsnit natolik, aby mě neovlivňovalo. Víím jen, že *Cyrano* není uváděn jako balet ve světě často. Dohledal jsem asi nejznámější verzi Rolanda Petita a slyšel o zpracování Davida Bintleyho. V Čechách zřejmě nebyl v taneční podobě uveden nikdy. Budeme tedy první, už jen to je potěšující a vzrušující.

Jak moc náročné je ztvárnit Rostandovy známé verše pomocí tance?

Tanec je poetický. Nemusíte přesně kopírovat texty, stačí, když opíšete pocity. Napsal jsem libreto a přetransformoval ho tak, aby se příběh dal zatančit. Některé postavy jsem zredukoval, ale jinak vycházím z původní předlohy. Problém nastal ve scéně, kdy Cyrano pod balkónem napovídá text Kristiánovi a Roxana stojí nahoře na balkoně. Měl jsem několik možností, jak to uchopit. Nebudu prozrazovat, jak jsem scénu vyřešil, diváci to uvidí sami.

Osoba hlavního hrdiny obsahuje mnoho charakterových prvků. Našel jste v souboru vhodného interpreta, který dokáže vyhovět všem rysům postavy a zároveň procítí roli, prožije zápletky příběhu i lásku k milované ženě?

Představoval jsem si, že svěřím Cyrana Jardovi Kolářovi, protože on je výjimečný herec a jeho nos by mohl zůstat přirozený. Bohužel se zranil a já jsem do role nakonec obsadil Michala Kováče. Michala znám už dlouho, tančil v mé plzeňské *Manon*. Jeho herecké schopnosti jsou skvělé a já víím, že jeho Cyrano bude opravdový. Každé obsazení Cyrana je vždy originální a každý interpret přináší do role svůj osobitý vklad.

Existuje některá Cyranova vlastnost, se kterou se ztotožňujete?

To bohužel nedokážu posoudit. Nos mám velký (smích). Cyrano je fanfarón, drsný bojovník, ale na druhou stranu je to citlivý poeta, milovník literatury a divadla. Svůj životní komplex dobře schovává a maskuje za své silné stránky. Zásadní je jeho čestný charakter. Spousta odmítnutých lidí se postaví do opozice, ale on naopak svou lásku miluje, i když ví, že ji nemůže získat. Jeho jednání je víc než lidské, je heroické. Zaslouží si náš obdiv.

Jakou roli hraje výběr hudby při práci na choreografii a jakou hudbu jste pro Cyrana zvolil?

Výběr hudby je zásadní. Bez hudby není balet. Hudba přináší emoce a pro příběh je hudba moc důležitá. Přál jsem si objevit hudbu jednoho skladatele, aby byl styl jednotný. Příběh si žádá dramatické, lyrické i komické skladby a ty jsem u jednoho autora bohužel nenašel. Nakonec jsem tedy poskládal koláž z více autorů, kteří mé představy splňují.

Můžete nám přiblížit, jaká je spolupráce s libereckým baletním souborem?

V souboru panuje příjemná atmosféra. Tanečníci se snaží, naslouchají a zdá se, že jsou naplno vtaženi do tvůrčího procesu. To je skvělé, protože času na přípravu není nazbyt. Celou choreografii mám připravenou v hlavě a pak už jen upravuji některé pohyby tanečníkům přímo na tělo. Díky tomu jde všechno podstatně rychleji a myslím, že to ocení i tanečníci. Mám ze spolupráce velmi dobrý pocit.

Jaký význam přikládáte výpravě?

Původně jsem chtěl odkoupit scénu a kostýmy přímo z Innsbrucku. To nedopadlo. Tak jsem začal hledat kostýmního výtvarníka a napadla mě Michaela Wenzelová. Viděl jsem její návrhy a upoutaly mě. Přál jsem si jednoduchou a funkční scénu, proto jsem oslovil Pavla Knolleho, který má s baletem značné zkušenosti, jeho práce jsou zajímavé. Scéna je minimalistická a ve spojení se světly a stylizovanými kostýmy bude nadčasová. Mám pocit, že na divadle více funguje jednoduchost než opulentnost a toho jsme se také drželi.

Jaká je Vaše oblíbená část tvůrčího procesu?

Na začátku jsem jak nepopsaný list. Od prvotního nápadu se pak dostávám k dalšímu. Nejsem ten autor, co sype nápady z rukávu. Když mě něco napadne, říkám si, jak je to úžasné a jak to bude fungovat. Realita mi pak často ukáže, že to zas tak úžasné není a já hned hledám jiné řešení. Posouvám se postupně a líbí se mi, jak se vše skládá dohromady. Je to adrenalinový sport. Často řeším nepředvídatelné situace. Baví mě celý proces od začátku až do konce.

Co byste chtěl divákům vzkázat? Co mohou očekávat a na co se těšit?

Přijďte na totální divadlo! Nebude to jen tanec, ale tanec s příběhem a tragikomickou zápletkou.

Premiéry: 8. a 10. března v Šaldově divadle

rozhovor vedla Barbora Svobodová